

27.1.2023

VN/28998/2022-YM-12

Esteettömyystyöryhmä

Työryhmän 3. kokous

Aika: perjantai 27.1.2023 klo 9–12

Paikka: Teams

Kutsuttu:

Niina Kilpelä, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Matleena Haapala, ympäristöministeriö,
varapuheenjohtaja ja työryhmän sihteeri
Satu Eronen, ympäristöministeriö, toinen sihteeri
~~Mikael Åkermarck, liikenne- ja viestintäministeriö~~
Tea Hoffrén, sosiaali- ja terveysministeriö
Katri Leikas, oikeusministeriö
Juha Sylberg, Vammaisfoorumi ry
~~Henrik Gustafsson, Vammaisfoorumi ry~~
Anniina Lavikainen, Vammaisfoorumi ry
Timo Haakana, Vanhustyön keskusliitto ry
Kari Raimoranta, Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry
Paula Mäenpää, Suomen Kuntaliitto ry
Ifa Kytösaho, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry
Juha Terho, Rakennusteollisuus RT ry

Eveliina Uusitalo, liikenne- ja viestintäministeriö
~~Jaana Huhta, sosiaali- ja terveysministeriö~~

Jari Pekola, Vammaisfoorumi ry
Veera Florica Rajala, Vammaisfoorumi ry
Anni Kyröläinen, Vammaisfoorumi ry
~~Nina Leino, Vanhustyön keskusliitto ry~~
~~Heini Korpelainen, Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry~~
~~Laura Hassi, Suomen Kuntaliitto ry~~
Anu Montin, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry
~~Jani Kempainen, Rakennusteollisuus RT ry~~

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Ympäristöministeriön käynnistämä vertailu sääntelystä muissa maissa

Ympäristöministeriössä valmistellaan vertailevaa selvitystä rakennetun ympäristön esteettömyyttä koskevasta lainsäädännöstä ja käytännöistä. Tarkoitus on koota tietoa mahdollisen tulevan lainsäädäntöhankkeen tarpeisiin. Käsiteltäviä maita ovat Ruotsi, Norja, Tanska, Alankomaat, Saksa, Itävalta, Italia, Espanja, Iso-Britannia ja Kanada. Selvityksessä otetaan huomioon TEAS-hankkeessa

(YK:n vammaissopimus ja rakennetun ympäristön esteettömyys, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:71) esille tulleet esimerkit. Vinkkejä kiinnostavista ulkomaisista käytännöistä voi lähettää Satu Eroselle.

Keskustelussa tuli esille tarve tarkastella muiden maiden tilannetta perus- ja ihmisoikeuslähtöisestä näkökulmasta eli miten maat ovat implementoineet YK:n vammaisyleissopimusta. Tässä kannattaa ottaa huomioon muikin kuin rakentamista koskeva lainsäädäntö, esimerkkeinä Ruotsin syrjintälaki tai Kanadan työntekijöitä koskeva lainsäädäntö.

4. Rakennuksia koskeva esteettömyyslainsäädäntö ja sen toimivuuden arviointi sekä esteettömyyttä koskeva standardointi

Kuultiin puheenjohtajan alustus voimassa olevasta rakennusten esteettömyyttä koskevasta lainsäädännöstä ja rakennetun ympäristön esteettömyyttä koskevasta EN-standardista.

Ympäristöministeriössä valmistellaan toimivuusarvion tilaamista esteettömyysasetuksesta (241/2017). Tarkoitus on selvittää asetuksen soveltamisen haasteita ja kehittämistarpeita. Hankinnan rahoitus ei ole vielä varmistunut, joten tarjouspyyntöä ei ole julkaistu. Tavoitteena on, että hanke käynnistyisi kevään aikana.

Keskustelussa todettiin, että kussakin tapauksessa paikallisen rakennusvalvontaviranomaisen tehtävä on tulkita esteettömyysasetuksen soveltamisalasäännöksiä, mm. rakennusluvan varaisiin korjaus- ja muutostöihin liittyvää esteettömyyden parantamisen tarkoituksenmukaisuutta.

Rakennusluvan ulkopuolisten muutostöiden osalta pohdittiin mahdollisuuksia velvoittaa paitsi omistaja myös vuokralainen esteettömyyden parantamiseen, samoin kuin esim. ilmanvaihdon parantamiseen jo velvoitetaan. Ruotsista löytyy tästä esimerkki.

EN-standardin (EN 17210:2021 Accessibility and usability of the built environment. Functional requirements) osalta keskustelussa todettiin, että sen valmisteluun ei Suomesta ole osallistunut kansallista työryhmää. Standardi ei ole velvoittava, ellei siihen viitata lainsäädännössä. Suomen kansallisessa lainsäädännössä viittauksia ei pääsääntöisesti ole tehty. Standardien käyttöoikeus on maksullinen.

5. Asunto-osakeyhtiölain muutosta koskeva hallituksen esitys HE 250/2022 vp

Kuultiin sihteerin alustus asunto-osakeyhtiölain muutoksesta, joka on eduskunnan käsiteltävänä.

6. Keskustelu sääntely- ja ohjaustarpeista rakennusten esteettömyyden parantamisesta rakennuslupaa edellyttävissä tilanteissa ja rakennusluvan ulkopuolelle jäävissä tilanteissa

Keskustelussa käsiteltiin seuraavia asioita:

- Kansallisessa sääntelyssä käytetty esteettömyyskäsite on kapea. Liikkumisen esteettömyys huomioidaan melko hyvin, mutta ei mm. aistiesteettömyyttä ja muita eri vammaisryhmien tarpeita. Tämä voi johtua esim. siitä, että liikkumisesteettömyys on muita osa-alueita helpommin todennettavissa rakennuslupa-asiakirjoista.
- Miten voitaisiin parantaa sääntelyn kokonaisvaltaisuutta ja johdonmukaisuutta. Tarve on yhtäältä systematiikan luomiseen valtiosääntöoikeudellisesta tarkastelusta lähtien ja toisaalta nykyisen rakentamista koskevan lainsäädännön kehittämiseen. Molempien tarpeellisuus tunnustetaan työryhmässä. Työryhmässä osa priorisoisi valtiosääntöoikeudellista tarkastelua ja osa katsoo, että samaan aikaan tulisi kuitenkin tehdä konkreettisia parannuksia olemassa olevaan rakentamisen lainsäädäntöön. Lyhyen aikavälin tavoitteena tulisi myös tarkastella, miten varmistetaan rakennetun ympäristön esteettömyys palveluja tarjottaessa. Kokonaisesteettömyyden parantaminen asteittainkin on tärkeää. Rakentamisen lainsäädännön kehittäminen on toteutettavissa ympäristöministeriön vetovastuulla, mutta laajempi lainsäädännön kehittäminen edellyttää hallinnonalojen yhteistyötä. Myös rakentamisen lainsäädäntöä kehitettäessä on tärkeää laajentaa esteettömyyden näkökulmaa.
- Voimassa olevassa lainsäädännössä ääniympäristöä koskee esteettömyysasetuksen 12 § sekä ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä (796/2017). Esimerkkejä kuunteluympäristön esteettömyydestä ovat akustiikka ja äänensiirtojärjestelmät. Äänensiirtojärjestelmistä vain induktiosilmukka on nykyisin standardoitu, mutta tulossa on myös standardoitu bluetooth-äänensiirtojärjestelmä (Auracast). Kaikilla käyttäjillä ei ole sellaista laitetta, jolla he voisivat vastaanottaa bluetooth-äänensiirtoa. Näin ollen induktiosilmukasta luopuminen heikentäisi yhdenvertaisuutta.
- On tilanteita, että kukaan rakennuksen vastuuhenkilöistä ei osaa käyttää rakennukseen asennettuja järjestelmiä. Pohdittiin mahdollisuutta lainsäädännöllä tukea tilan omistajan/haltijan vastuuta esteettömyyttä lisäävän välineistön asennuksesta, huollosta, toimivuuden varmistamisesta ja käytön osaamisesta. Esillä oli myös selkokielisten ohjeiden kiinnittäminen laitteiden oheen.
- Esimerkki näkövammaisten huomioon ottamisesta on rakennukseen asennettava äänimajakka. Olisi ratkaistava, milloin esim. tämäntyyppinen varuste olisi ennakollinen velvoite.
- Käytännössä keskeistä on suunnittelijoiden, rakennuttajien, kiinteistönomistajien jne. tietoisuus esteettömyyden eri näkökulmista ja parantamisen keinoista, mukaan luettuna tuotekehitys. Eri kuntien rakennusvalvontojen valmiudet tiedonvälittämiseen vaihtelevat. Markkinoilla on toisaalta päteviä konsulttitoimistoja yhteistyökumppaneiksi.
- Kuntien vammaisneuvostoilla ei käytännössä ole asiantuntemusta opastaa esim. kaavoittajia, vaan niiden rooli on osallistua vuoropuheluun suunnittelun tavoitteista ja tarpeista.
- Yhtäältä siis tarvitaan juridista velvoittavuutta ja vähimmäisvaatimuksia, joista alaspäin poikkeaminen olisi perusteltava ja rakennusvalvonnan määriteltävä; toisaalta tarvitaan toimijoille konkreettista tietoa esteettömyydestä. Lainsäädännön veloitteet ohjaavat tarjolla olevan koulutuksen sisältöä.
- Kokonaisvaltainen ote olisi tarpeen myös suunnitelmallisessa kiinteistönpidossa esim. selvittämällä säännöllisesti esteettömyyden parantamisen mahdollisuudet. Olisi vältettävä sitä, että tarkastellaan vain yhtä ongelmakohtaa esim. kulkuväylällä (esteettömyyden katkeamaton ketju).

7. Seuraavat kokoukset ja kokoussuunnitelman täydentäminen

Päätettiin lisätä kokoussuunnitelmaan yksi lisäkokous 24.3. klo 9–12.

Esteettömyysdirektiiviä tarkastellaan tarkemmin seuraavassa kokouksessa, joka on 17.2. Seuraavassa kokouksessa käsitellään rakennetun ympäristön esteettömyyttä laajemminkin, mm. kunnossapitolain toimivuusarviota. Esille tuli tarve keskustella myös karttatiedon kokoamisesta esteettömistä ympäristöistä.

Lisäksi ympäristöministeriö laatii työryhmän raportin runkoluonnoksen seuraavassa kokouksessa keskusteltavaksi. Ministeriö kantaa kokonaisvastuun raportin kirjoittamisesta, mutta siinä tehdään yhteistyötä Tiimerin avulla. Raportin osalta nostettiin esille seuraavia sisältötarpeita:

- Tavoitteena on yleistajuinen raportti; viestitään mm. poliitikoille asioista, joita katsotaan tärkeiksi ja jotka tulisi ratkaista
- Lainsäädännön puutteellisuus johtaa syrjintään, joten on varmistettava normi- ja vastuuketjun toimivuus ylhäältä alas; kohtuulliset mukautukset eivät saisi olla ainoa keino saavuttaa esteettömyyden parannuksia
- Kuvataan esteettömyyskäsitteen laajentamisen tarpeita eri ryhmien kannalta ja esimerkkien avulla
- Myös mm. iäkkäät otetaan huomioon esteettömyydestä hyötyvänä ryhmänä
- Esteettömyys- ja saavutettavuustermien käyttöä koskeva tilanne
- Olemassa olevan epävirallisen ohjeiston moninaisuus ja tarve määrittää, mikä on ensisijaisesti noudatettavaa
- Esteettömyyden katkeamaton ketju, jatkuva kehittäminen

8. Muut asiat

Ohjeistettiin rekisteröitymisestä Tiimeriin.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.00.